

פרק יד

נתיבות תשובה פרטיות

א. כשם שצריכים להעלות את המדות והמחשבות הרעות לשרשן, כרי לחקן ולמתקן, כן צריכים להעלות את המדות והמחשבות הקטנות, אע"פ שהן טובות אבל אינן במעלה גדולה ומאירה, למקור שרשן, ולהאירן באור של גדולה. וכשם שמועילים לעולם כולו בעליות המדות והמחשבות הנפולות, כך ריותר מועילים ומטיבים לעולם ע"י העלאתן של המדות והמחשבות הקטנות כשעולות לאורה גדולה. ומדה זו של העלאת דברים קטנים לגדלות אינה פוסקת בכל עת ובכל שעה, והיא התשובה הגמורה שצדיקים גמורים באים על ידה להיות עולים במעלות בעלי תשובה.

א. כשמסתכלים הסתכלות רוחנית, ומכירים שהענינים הרוחניות סתומות הן מפני פגמי הנפש, שגרמו העוונות, ומחוץ הצער של מיעוט האורה מתחרטים על החטאים בכלל ובפרט, וחפצים בכל לב לטהר את המעשים והמדות על מכוניהם, כדי שלא תשאר עוד הסתימה מעכבת את האור העליון מלחדור בתוכיות הנשמה התרשבת. — והו הדרך לבא לתשובה עילאה, תשובה דחזיא לחפאה על כל עובדין.

ב. לפעמים ע"י מה שמתאמצים להיות מדובק ברוחניות עליונה, מתרוממים כל כחות החיים הרוחניים למעלה בעולם המחשבה העליונה, והגוף נעזב מן הנשמה, וע"י זה המדות הרעות שולטות בו. ואח"כ כשהסתכלות הרוחנית העליונה נגמרת, וכח החיים חוזר לרגילות שלו, מוצאת הנשמה את הגוף שבור בקלקלי תכונותיו, ומתחילה מלחמה פנימית גדולה ומסוכנת מאד. וכשביל כך צריכה היא התשובה, עם חפץ זכוך המדות, להיות קודמת לעליה ההסתכלותית, ואז מבשירים איזה צד של מגע בין הגוף אל הנשמה גם בהתעלותה העליונה.

ג. כשבאים לשוב כתשובה צריכים לדעת שאין שום מניעה בדבר, אפילו אותם כ"ד הדברים המעכבים את התשובה, חיקף כשמבקשים ובאים לשוב עליהם שוב אינם מעכבים. ואין לבטל שום נטיה של תשובה, לא קטנה שבקטנות, מפני שפלותה, לומר שאין הרעיון הקטן ראוי לפי מדתו שהאדם משער את עצמו, ולא את הרעיון היותר גדול, לומר שהוא גבוה יותר מערכו. כי הכל עולה ומצטרף ביחד לקומה שלמה ועולם מלא של תשובה, שהוא יקר, גדול וקדום מכל העולמות האחרים.

ד. מה שמוטבעים לפעמים במניעות גדולות, בין בענינים שכיין אדם למקום, בין בענינים שכיין אדם לחכרו, לא יעכב כלל את התשובה הרוחנית. וכיון שמבקשים לשוב אל ד' שבים, והאדם מתחדש כבריה חדשה, והציצים המעשיים, שצריכים לזרזו גדול לחקנם, יצפה עליהם תמיד לחקנם, ויסגל לעצמו מדת השפלות ביותר כ"ז שלא תקן איזה דבר בפועל, ממה שיש לו לחקן בדרך מעשי, וישחוקק לחקון השלם. וממילא יבא הדבר לידי כך שיעזרוהו השי"ת לחקן הכל בפועל. אבל גם כשלא נודמן לו עדיין התקון, בין

ש שיש לו עליהם

ובתחלה לא

העבר ימצא

באמת לחקן

הב

ובל ציור של

היו. ומתוך

הטבעיים

העושה

העושה הטוב

בהיותו

העושה

העושה אל

העושה את

העושה עושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

העושה

מצד מניעות חיצוניות או מצד מניעות פנימיות, שעדיין אין רצונו תקיף כל כך, וההסכמה לדרכי החקונים המעשיים עדיין לא באה לו בהשלמה. מ"מ יאחז בתשובה הרוחנית בכל עז ואומץ, ויהיה תקיף בדעתו, שסוף כל סוף אחוז הוא בתשובה, שהיא ענין יקר מכל מה שבעולם, וירבה בתורה, במדות טובות, בתכמה ובהנהגה ישרה בכל מה דאפשר לו, וישפך שיחו בתפלה לפני קונו להוציא אל הפועל את חלקי התשובה שעדיין לא יצאו אל הפועל, בעבור עצמו ובעבור כלל ישראל ובעד כל העולם כולו ובעד החקון הכללי של השכינה, אור ד' בעולם, שיהיה בתכלית השלמות, וישתוקק שכל הנשמות תהיינה מתוקנות ונהנות מזיו השכינה, והכל ישבעו טוב ושפעת חיים.

ה. כשעושים איזה דבר בנטיה של חלין, של גופניות ובהמיות, אם רק הוא של היתר, תיכף כשמתעוררים לשוב ע"ז מתעלים כל הכחות ומתהפכים לאצילות ולקדושה. "במ"ע אינו זו משם עד שמוחלין לו", ובעניני היתר תיכף כשעולה ברעיונו לשוב הרי הוא מתקדש, והפעולה וכל כחה מתקדשים עמו, והעצבון הבא מתוך תענוג חול מתהפך מיד לשמחה של מצוה, "ולישר לב שמחה".

ו. כששואלים: מהיכן העצבות באה? צריכים לפתור: מהשפע של המעשים, המדות והדעות הרעות על הנשמה, שהיא טועמת בחורשה התורר את מהירותה, והיא נסלדת, נפחדת ועצובה. וכשאור התשובה מופיע, ותפץ הטוב כשהוא מתגבר בתכונותו המקורית, צנור של עונג ושל שמחה נפתח, והנשמה יונקת מנחל עננים, וכשהכשרון המעשי לוקח לו את התמצית של ההרגשות הנעימות הללו, יוצא לאור המוסד הטהור העליון, המצליח את החיים כהודו.

ז. כל עצבון בא מפני החטא, והתשובה מאירה את הנשמה ומהפכת את העצבון לשמחה. העצבון הכללי שבעולם מקורו הוא בזוהמת הכלל הנמצא בתלול של עולם, מחטאת הרכים והיחידים, ומחטאת הארץ הכמוסה, שיצאה לפועל בתטאת האדם, שצדיקים יסודי עולם, ומשיח ביחוד, שבים בתשובה על מהות חטא זה ומהפכים אותה לשמחה.

ח. אם מזדמן הדבר, שאוכל אדם במחשבה פסולה או נמוכה, והוא שב מיד לאחר האכילה לרומם את מחשבתו וכוותיו בתשובה מאהבה, הרי הוא מתקן את העבר, כאילו היתה תחלת האכילה בכונה טהורה, וזמן העכול, הראוי לברכת המזון, מסוגל יותר להרמה עליונה זו, הראויה לכהני ד', אשר את לחם ד' הם אוכלים, "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים".

ט. האכילה הגסה, אע"פ שבאה מתוך חולי והכרח, יש בה פגם, ומ"מ נראה שנת מאד להעלות אותה בקדושה, אבל תשובה ודאי צריכה להתחבר עם תקון והעלאה זו; הכח המתרבה כשהוא משמש לקדושה עולה הוא ליסודו גם אם בא לכתחלה ע"י אכילה גסה, כיון שיש כאן דחיפה של הכרח מצד חולי וחולשה וכיו"ב, ואינו דומה לדבר האסור, שעליתו מעוכבת הרבה מאד.

י. בדיעבד כשאוכלין בלא כונה טובה או כשנכשלין באכילה גסה, שנקרא פושע, כשמתכונים לשוב על זה בתשובה שלמה אחרי האכילה, ולהעלות ולברר את ניצוצי הקדושה שבאכילה זו, יש תועלת ותקוה, ואל ירף הנלבב מלתקן את כל אשר תשיג ידו, אחרי כל אכילה, בתשובה מאהבה, בשמחה וטוב לב, בלא עצבות, כ"א בחדות ד' ובלב נשבר ונדבא, המלא גודל ועז קודש, ואז יפעול ישועות לו ולעולם, וגם אם עברו עליו בעת אכילת המזון עצמה כמה נפילות ונסיגות, עוד ישוב ויתעלה ויזכה לאכול לחם קדש